

Brev till medlemmarna i september 2021

från Håkan Jaldung, ordförande i Heidenstamsällskapet

Verksamheten 2021 i Heidenstamsällskapet har lockat många medlemmar till vandringar i Heidenstams fotspår. Under juni vid Aspa och Olshammar och nu senast vid vandringen på Övralid den 19 augusti.

Ciceronerna vid Övralidvandringen, Lars Åkerström, Rolf Ström och Per-Gunnar Andersson, gav på ett kunnigt, medryckande och humoristiskt sätt, deltagarna en fördjupad kunskap om miljön vid Övralid. Det måste ses som en stor framgång att vi rent praktiskt har kunnat genomföra dessa vandringar under pandemin, och dessutom i strålande väder. Men inte nog med det. Det var särskilt roligt att Heidenstamsällskapet i samarbete med föreståndaren på Övralid, Per-Gunnar Andersson, samma dag som vandringen genomfördes, kunde anordna en föreställning i biblioteket på Övralid med rubriken "Jag skrev Valfart och vandringsår". I rollen som Heidenstam uppträdde litteraturvetaren och skådespelaren Styrbjörn Järnegård som har skrivit en doktorsavhandling om *Valfart och vandringsår*.

Under föreställningen fördes vi framåt genom de vackra texterna i *Valfart och vandringsår*. Dikterna lästes av Järnegård på ett sätt som vi nog alla kommer att minnas. Heidenstams tankar kring kärlek, hustrun, resor, konstnärskapet, döden, Gud, tvivel och sin egen roll och uppgift och annat Heidenstamsianskt, fångades upp av Järnegård, väl avvägt. Under föreställningen samlade Järnegård, precis som Heidenstam, de hopknycklade lapparna i en hög. De föstes så undan, när han "städade sitt skrivbord".

Det var i sanning en kulturupplevelse vi fick vara med om den här eftermiddagen i Övralidsbiblioteket. Många i publiken uttryckte efter föreställningen stor entusiasm över framförandet och flera medlemmar har skrivit om detta. Här citat ur några av tackbrevet:

Harald Wigstrand: "Vill du också framföra ett varmt tack till Styrbjörn Järnegård!! Där satt vi i Verners bibliotek medan Verner själv gick runt och berättade för oss! Den egyptiska katten bar säkert Verner själv runt ibland! En fin och rolig upplevelse och väl värd en repris någon gång. Nu måste jag låna Valfart och vandringsår! Ett varmt tack!"

Fredrik Vahlquist: "Styrbjörn Järnegårds framförande av sin pjäs "Jag skrev Valfart och vandringsår" var en mkt fin och stämningsfull upplevelse. Att sitta i Heidenstams vackra bibliotek och se honom framför sig och höra hans röst var verkligen en stor upplevelse. Skickligt av Styrbjörn att som vilken skicklig och erfaren skådespelare som helst memorera den långa texten och alla Heidenstam-citat. Tack för allt som ni på frivillig och ideell grund gör för svensk kultur i allmänhet och för VvH i synnerhet!"

Annelie Dagerstigs via sms: "Vilken otrolig dag! Jag bara tog in och tog in. Dödstrött på kvällen men lycklig".

Heidenstams debutbok *Valfart och vandringsår* har då och då nämnts här i månadsbrevet. Debutboken väckte stor uppmärksamhet då temata och ton var något nytt i svensk diktning. Eftersom Heidenstamsällskapet bland annat internt och externt ska sprida kunskap om Heidenstams verk bifogas brevet en sammanställning av bibliofiluppgifter rörande boken *Valfart och vandringsår*, dock utan

anspråk på att vara helt fullständig, **se bilagan** till brevet. Har ni möjligen något exemplar i era bokhyllor med annat utförande än som nämns i bilagan?

Nuvarande interna arbetsfördelning inom styrelsen syftar till att engagera så många som möjligt i arbetet utanför styrelsemötena. Här följer lite information om styrelseverksamheten under verksamhetsåret 2021 fram till årsmötet 2022:

- Ordföranden Håkan Jaldung samordnar och leder styrelsens verksamhet
- Vice ordförande är Karin Lohm
- Skattmästaren Solweig Larsson hanterar sällskapets ekonomi och medlemsregister
- Mötessekreterare: Styrelseledamöter och suppleanter enligt lista
- Lokalfrågor och kontakter med kulturnämnden i Motala kommun: Rolf Ström
- Support inför och vid telefonmöten: Martin af Robson
- Forskningsfrågor: Lars Åkerström
- Rekryteringsfrågor: Alla styrelsemedlemmarna och suppleanterna
- Redaktör för sällskapets hemsida inklusive månadsbrev till medlemmarna: Ordföranden
- Hemsidan rörande fliken Verk: Karin Lohm, Harald Wigstrand (medlem), Sven-Göran Fransson (medlem) samt Lars Åkerström
- Hemsidan rörande fliken Sällskapet - 03 Tankar och utkast: Ordföranden, Harald Wigstrand och Sven-Göran Fransson
- Utarbeta ett förslag rörande sällskapets eventuella medverkan i sociala medier: Rolf Ström och Martin af Robson
- Utarbeta ett förslag rörande anordnandet av en eventuell "Verner-dag" i Olshammar: Calill Ohlson
- Utarbeta förslag till årsberättelse 2020: Ordföranden och skattmästaren

Många verk, skeenden och Heidenstamiana finns att lyfta fram vid sällskapets aktiviteter. Här några exempel: Heidenstam, Oscar Levertin och deras renässansprogram, "Den stora lyriken", Karolinerna, Heidenstam som konstnär, Heidenstam som ledamot i Svenska Akademien, nobelpristagaren, djurvännaren, Heidenstam och hans ungdomstal samt Heidenstam och hans vänner såsom prins Eugen och Ellen Key. Aktiviteterna diskuteras inom styrelsen under hösten. För genomförandet finns flera alternativ såsom sällskapets medlemsmöten med inbjuden föreläsare, vandringar i Heidenstams fotspår, artiklar under Tankar & Utkast på hemsidan eller deltagande i olika externa kulturarrangemang.

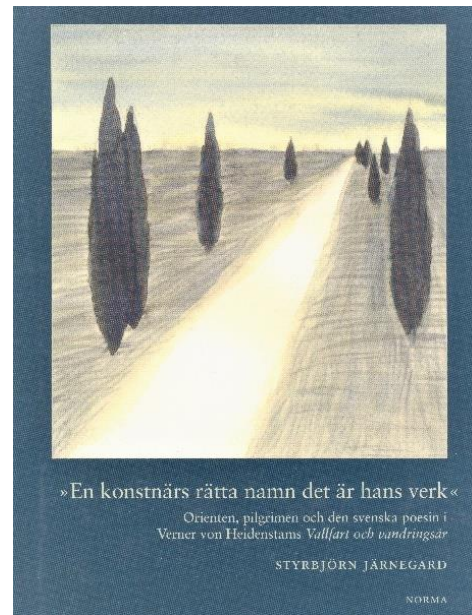
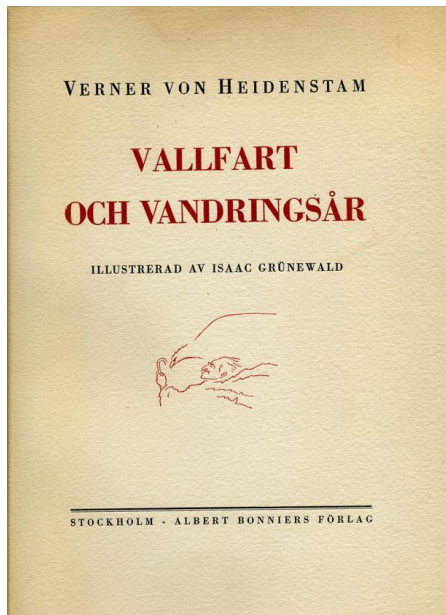
Det finns, som ni ser, många programuppslag avseende Heidenstamsällskapets verksamhet under verksamhetsåren 2021–2022. Era synpunkter emotses med förväntan av styrelseledamöterna. Vi har redan fått några förslag till aktiviteter och samverkansformer från medlemmar. Styrelsen har vid styrelsemötet den 19 augusti samrått med tidigare styrelseledamöter, som adjungerades till mötet, bland annat om programfrågor. Återkommer senare i brev till detta positiva och utvecklande styrelsemöte.

Hoppas nu att vi tillsammans, före nästa årsmöte, kan genomföra ytterligare någon vandring i Heidenstams fotspår kombinerad med att vi lyfter fram någon eller några av hans böcker och/eller intresseväckande Heidenstamiana.

Sensommarhälsningar

Ps. Se hemsidan: Sällskapet – 01 Nyheter i sällskapet. Där finns bl. a. en bild från den 19 augusti.

1929 års upplaga samt Styrbjörn Järnegards avhandling rörande Vallfart och vandringsår

Den första upplagan av *Vallfart och vandringsår* gavs ut i 1 600 exemplar under april år 1888. Priset var 3 kr för häftad och 4 kr för inbunden bok. Jag har inte kunnat finna några uppgifter kring hur stor den inbundna upplagan var. Den bands in i ett rikt dekorerat förlagsband i klot. Grundfärgerna är rött, ljusblått och turkos och med bårder och annan dekor i guldtryck med renässansstil. Kanske kan det finnas ytterligare någon färg men det är tveksamt. Finns det någon som har eller känner till någon bok i annan färg? Meddela mig gärna. Omslaget är ett verk av konstnären Karl Nordström. Utformningen av Bonniers förlagsband för *Vallfart och vandringsår* utgjorde grunden för att klä Heidenstams verk till och med *Dikter år 1895*.

Den andra upplagan av boken utkom år 1900, antal 2 000. Förlagsbandet är framställt i vit och blå klot med dekor. Bakre pärmen har en blindpressad ramdekor. Omslaget i blått är även detta utfört av Karl Nordström.

1909 Den tredje upplagan av *Vallfart och vandringsår* ingick i *Samlade skrifter* och utkom i 7 200 exemplar. Klot och ljusbrunt halvfranskt band med fem upphöjda bind och marmorert snitt.

År 1910 utkom Rosenupplagan av *Vallfart och vandringsår* i små mjuka, blå skinnband och med en förgylld ros på främre pärmen. Även en bibliofilupplaga utgavs i 25 nummerade exemplar i större format med stiliserade jugendrosor i hörnen.

1917 Upplagan ingick i *Samlade skrifter*. Halvfranskt band i ljusgult. 2 000 exemplar

1919 Ingick i de *Samlade skrifter* som utkom det året. Halvfranskt band. 2 000 exemplar

1920 utkom *Vallfart och vandringsår* i *Samlade skrifter* av Heidenstam i halvfranska band med förgylld dekor och text. Upplaga 5 000 exemplar. Upplagan har inte varit så svår att få tag i på antikvariaten. Faktiskt min favoritupplaga att läsa i då och då.

1921 Ingick i Bonniers universalbibliotek. Häftad samt skinnband med ryggtext. 10 100 exemplar.

1924 Upplagan ingick i de *Samlade skrifter* som utkom det året. Halvfranskt, övre guldsnitt. 5 000 exemplar

1929 när Heidenstam fyllde 70 år utkom *Valfart och vandringsår* i en upplaga i folioformat. Konstnären Isaac Grünewald gjorde bokens färgplanscher och illustrationer. Upplagan var inbunden i ett ljust dekorerat linneband och i ett vinrött halvfranskt band med övre guldsnitt. Även häftad. Upplaga 3 000 ex.

1930 Upplagan ingick i de Samlade skrifter som utkom det året. Halvfranskt band. 3 000 exemplar

1938 Ingick i de Samlade skrifter som utkom det året. Halvfranskt band med sex upphöjda bind (upphöjningar i form av tvärband på bokbandets rygg) och övre guldsnitt. 3 000 exemplar

1942 Ingick i de Samlade skrifter som utkom det året. 1 000 exemplar

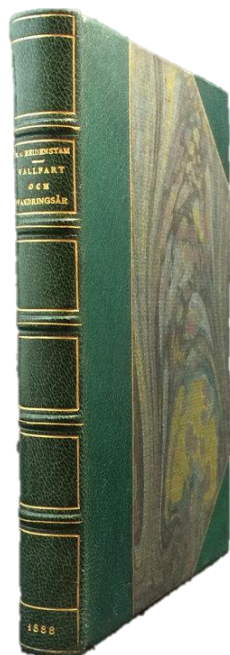
1943 Samlade skrifter utgivna av Kate Bang och Fredrik Böök. Linneband och halvfranskt band med övre färgat snitt. Upplaga 5 250 med skyddsomslag.

1957, 1962, 1964 och 1965 ingick *Valfart och vandringsår* i Svalans svenska klassiker. Skyddsomslag av Bertil Kumlien. Klotband. 10 000, 9 000, 6 000 respektive 6 000 exemplar.

Observera att häftade band förekommer utöver vad som nämns ovan. Exklusiva inbindningar finns utförda av välrenommerade bokbindare.

Delar av *Valfart och vandringsår* har översatts till bland annat esperanto, italienska, japanska, lettiska, turkiska och tyska.

Olika utgåvor av Heidenstams bok *Valfart och vandringsår* och Styrbjörn Järnegards avhandling "*En konstnärs rätta namn det är hans verk*" kan köpas både på antikvariat och via näthandlare (augusti 2021). Om någon av er känner till en upplaga från förlaget med annan utformning utöver vad som här angetts är jag tacksam för information via mail: info@vernervonheidenstam.se

Vilket är priset för en fin förstaupplaga av *Valfart och vandringsår*? År 2018 såldes av Stockholms Auktionsverk Online en förstaupplaga av debutboken för 2 600 SEK, utgångspris 1 500 SEK. Boken är ett välbevarat grönt halvfranskt band, gulddornerad rygg med fem upphöjda bind, övre och nedre guldsnitt. Inbunden 1941 alt. 1946, Nordiska Kompaniet, Bernhard Anderssons bokbinderi AB. Omslaget medbundet. Heidenstams dedikation på smutstitelbladet lyder. "Till mina kära svärföräldrar. Författaren". Till Hugo Kamras fanns på baksidan av smutstitelbladet en tillskrift av Elin Lilliehöök f. Uggla. "som minne af vårt samarbete 1939–1941 Påsken 1941". Kamras skrev avhandlingen "*Den unge Heidenstam*", som utkom 1942. Elin var syster till Heidenstams hustru, Emilia.